

Memento 1848-49

• Munkatársunktól

A szegedi Ötágú Síp kulturális egyesület ez év március 15-én pályázatot hirdetett „Memento 1848-49.” címmel – középiskolások számára.

Irodalmi és képzőművészeti alkotások érkeztek a pályázatra, melyeket a szakértő zsűri elbírál és értékelte. Az ünnepélyes eredményhirdetést 1996. október 7-én, hétfőn 16 órakor tartják a Bartók Béla Művelődési Központban.

• Újra Szegeden: Telihey Péter

„Semmiféle dac nincs bennem”

Az évad első prózai bemutatóját Telihey Péter rendezte: Csehov A Manó című komédiájának premierje október 4-én volt a Kamaraszínházban. A színpadokon mindig Ruszt József asszisztenseként, segédrendezőjeként tüntették fel Telihey nevét; valóiban – friss diplomája és státusza szerint is – dramaturg volt a Szegedi Nemzeti Színházban. Másfél évig. A nevezetes tízenyolc között kényyszerült távozni – '89 decemberében –, akik később megalapították a Független Színpadot.

Tudni kell, hogy Szikorával, Zsótér Sándorral, néhány színésszel az utóbbi időben egyre többet beszélünk arról, hogy kellene már együtt egy jó színházat csinálni... Szikora azt mondta, ha nem jövök Szegedre, akkor ő sem. Le is mondta a felkérést. De Pál Tamás és Nikolényi István elég macacs emberek, nem hagyták békén. Három hónap múlva újra főlhívták. Közben Miskolcon is némileg megváltoztak a dolgok, nem éreztük már olyan jól magunkat. Egy nap gondolkodási időt kértem, beszéltem a többiekkel, aztán átadtam Szikorának egy hosszú listát. A feltételeket. Egy hét alatt teljesítette valamennyit. Mi mást tehettem, igent mondtam.

• Mi volt a legfontosabb feltétel?

– A színészek. Akik nélkül nem jöttem volna.

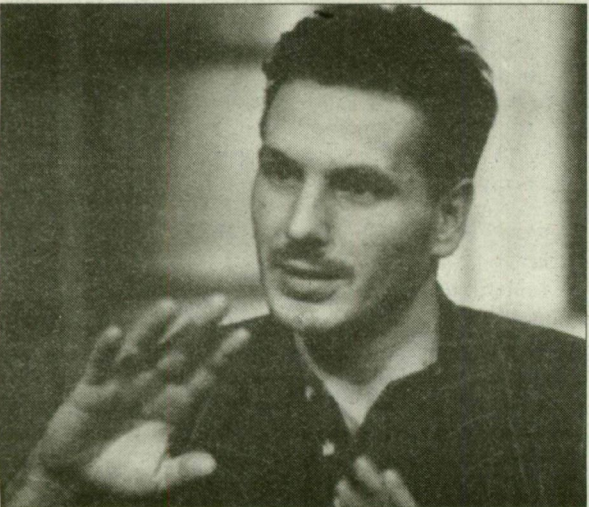
• A miskolciak mellett most együtt dolgozik a régi szegediekkel, köztük olyanokkal, akik annak idején nem álltak a Ruszt-csapat mellett. Milyen?

– Régen volt, elmúlt, nem törődöm vele. Mondom most. De az igazság az, hogy kifejezetten féltem az elején. Valami olyasmitől, hogy majd be akarom bizonyítani mindenkinek: mégsem kellett volna engem, minket elüldözni innen! Később örömmel vettem észre, hogy semmiféle dac nem működik bennem. Csehov Manója együttes játékot igényel, a szerepek szinte egyenrangúak. Elveztem a próbákat, a csapat nagyon tehetséges. A Manó régi mániám. Tetszik a szertelensége, hogy nincs benne semmiféle fegyelmezettség. Sokkal izgalmasabbnak találom, mint „rendezett” változatát, a Ványa bácsit. Ez egészen más előadás lesz, mint az eddigi munkáim.

• Milyen értelemben?

– Erősen filmszerű volt a Szép Ernő darab, a Háromlehelű lóhere. A Sörgyári capriccio és a Mesél a bécsi erdő nemkülönben. Általában sok zenét használnak, szeretem a színpadon a cirkuszt, a látványra koncentrálok. Most – az emberekre.

Sulyok Erzsébet

„A Manó sokkal izgalmasabb, mint a belőle készült Ványa bácsi.” (Fotó: Karnok Csaba)

Pincér voltam Miamiában

Be kell vallanunk, nem egészen pontos a cím, hiszen Szenes Csaba nemcsak hogy volt, de jelenleg is pincér Miamiában. Amikor Önök ezeket a sorokat olvasják, akkor már újra valamelyik luxustengerjáromon dolgozik. Az elmúlt néhány hétben azonban Szegeden töltötte szabadságát, s a rövid nyári szünetben beszélgettünk arról, miként is kerülhet egy szegedi fiatal a földgolyó másik oldalára.

• Történeted nemcsak érdekes, de tanulságos is, hiszen nem árt vigyázni manapság, sok szélhámós iroda tűnt fel, melyek csak kecsegtetnek külföldi munkalehetőséggel.

– Épp a napokban jártam az amerikai nagykövetségen a vízumom miatt, s ott kesergett egy néni, hogy hiába fizetett ki 300 ezer forintot, a hamis munkavállalói levél miatt nem kaphatott kiutazási engedélyt. Vigyázni kell, hogy hova fordulunk. Én egy újsághirdetésben láttam meg a lehetőséget, elmentem az irodába, ahol az elbeszélgetés után leadtam a szükséges papírokat, többek között az angol nyelvű önéletrajzomat, az előző munkahelyem ajánlólevelét. Érettségim, vendéglátós végzettségem volt, és jól beszéltem angolul. Fontos, hiszen sokakban az a tévhit él, hogy a nyelv- és szaktudás nem számít, pedig ezek nélkül nem is érdemes próbálkozni. A meghallgatás egy fillérbe sem került, s nem ígértek semmit sem, csak azt, ha szükség lesz rám, szóljanak. Eltelt egy év, már majdnem elfelejtettem az egészet, amikor telefonáltak az ügynökségtől, hogy 1995 október 26-án menjek fel Budapestre egy újabb besemifélére. Itt az amerikaiak képviselője is jelen volt, s néhány perc után már meg is kérdezték, hogy mikor tudnék menni, mert november 5-én utazni kellene. Na, nagyon meglepődtem, ám végül annyira elhúzódtak a vízum-ügyek és az orvosi vizsgálatok, hogy csak december 8-án sikerült kijutnom. Gyanús egyébként az az iroda, ahol rögtön előre pénzt kérnek. Nekem például csak a legvégén kellett fizetnem összesen körülbelül 900 dollárt, amiben a repülőjegy is benne volt.

• Hová mentél végül?

– Miami, ahol a Carnival Cruise Line nevű társaság egyik tengerjáró hajóján kezdtem el dolgozni. Előtte azonban szerencsére egy hónapos tanuló időszak várt ránk, amikor vendégek és té nélkül gyakorolhattunk, de már igazi hajón. A hónap végén vizgát tettünk ételismeretből, szervírozási és egyéb tudnivalókból. Akik itt megfeleltek, azok mehettek dolgozni.

• Mekkora tengerjáróra kerültél?

– Az Ecstasy nevű hatalmas, luxus utasszállítóra, ami egy 12 emeletes, 2600 utassal és közel 1000 fős személyzettel hajózik járat. Körülbelül 260 méter hosszú, s természetesen minden megtalálható benne; étterem, mozi, fürdőmedence és kaszinó. Itt három hónapig segédpincér voltam, majd előléptettek pincérnek.

• A munkaidő pedig, gondolom, kötetlen...

– Igen, kötetlenül hosszú, gyakran 14-15 óra. Folyamatosan, szabadnap nélkül dolgoztam hét hónapon keresztül. A hajó ugyanis megállás nélkül 3 és 4 napos túrautakra vitte a vendégeket, előbb a Bahamákra ment, utóbb pedig Mexikóba. Reggeltől estig tartott a munkaidő, egy-másfél óras szabad időt csak az étkezések közötti szünetek jelentettek. S amikor a turnusok végén kikötöttünk, akkor kaptunk reggeltől estig kimenőt.

• Mi csináltál a szabad órákban?

– A személyzet a vendégek közé nem mehetett, de volt nekünk is egy külön kis

Szenes Csaba: „Gyakorlatilag jól megfizetett, modern rabszolga-ként kell dolgozni”. (Fotó: Gyenes Kálmán)

ság egyik tengerjáró hajóján kezdtem el dolgozni. Előtte azonban szerencsére egy hónapos tanuló időszak várt ránk, amikor vendégek és té nélkül gyakorolhattunk, de már igazi hajón. A hónap végén vizgát tettünk ételismeretből, szervírozási és egyéb tudnivalókból. Akik itt megfeleltek, azok mehettek dolgozni.

• Mekkora tengerjáróra kerültél?

– Az Ecstasy nevű hatalmas, luxus utasszállítóra, ami egy 12 emeletes, 2600 utassal és közel 1000 fős személyzettel hajózik járat. Körülbelül 260 méter hosszú, s természetesen minden megtalálható benne; étterem, mozi, fürdőmedence és kaszinó. Itt három hónapig segédpincér voltam, majd előléptettek pincérnek.

• A munkaidő pedig, gondolom, kötetlen...

– Igen, kötetlenül hosszú, gyakran 14-15 óra. Folyamatosan, szabadnap nélkül dolgoztam hét hónapon keresztül. A hajó ugyanis megállás nélkül 3 és 4 napos túrautakra vitte a vendégeket, előbb a Bahamákra ment, utóbb pedig Mexikóba. Reggeltől estig tartott a munkaidő, egy-másfél óras szabad időt csak az étkezések közötti szünetek jelentettek. S amikor a turnusok végén kikötöttünk, akkor kaptunk reggeltől estig kimenőt.

• Mi csináltál a szabad órákban?

– A személyzet a vendégek közé nem mehetett, de volt nekünk is egy külön kis

szómedencénk, lezárt fedélterésűnk, ahol napozhattunk, eltölthettük az időt. De például ilyenkor iktattam be a mosást, vagy a takarítást. Kétágyas, 2x3 méteres, borzasztóan kicsi kabinokban laktunk, ahol mindössze egy kétemeletes ágylé, két szekrény, írósztal, szék és egy mosdókagyló a berendezés. A kajütünk a mínusz egyes emeleten volt, a vízszint alatt. Szobatársamnak egy trinidadai születésű néger srácot kaptam, aki szerencsére néhány éve már Magyarországon élt. Egyébként az étteremben más magyarral nem találkoztam.

• Mennyi pénz járt ezért a munkáért?

– A havi fizetés a beosztástól függően változik, 1200 dollártól 2-3000-ig terjed. Hivatalosan a hajón 45 dollár a fizetés. Az összes többi a borraivalból jön össze, ami viszont jelentős, ugyanis kötelező a juttatás. Az utasok tudják, hogy a hajójegy ára magában foglalja az étkezést, viszont ebben nincs benne a kiszolgálás, aminek az arát minden út végén ök adják oda egy borítékban a pincérnek. Annnyit, amennyit gondoltunk. Ráadásul a túság végén megdöntött, hogy mennyire elégedett a kiszolgálással. Utána e vélemények alapján kapnak nagyobb, vagy netán kisebb asztalokat a pincérek, s így kereshetnek többet, kevesebbet.

• Ki lehetne küldeni tanulmányi útra a szegedi

vendéglátósokat is, jó lenne nekik. Hogyan bántak a főnökök a beosztottakkal?

– A megaláztatás szinte mindennapos, a részlegvezetők ugyanis nem segítettek, hanem mint az örkönytűk, állandóan az ügyeltek ki, hol hibázik. Mintha csak a katonaságnál lennének. A munkához jó fizikai állóképesség kell, valamint pszichikai alkalmasság, maximális tolerancia. A hajón ugyanis össze vagy zárva mindenki, ötvenhét náció egy légtérben, s nem lehetsz senkivel sem rosszban. Aki-vel gond akad, azt másnap hazaküldik, biztonsági emberek kísérik ki a reptérre, s olyan papírt kap, hogy hosszú ideig nem vállalhat munkát.

Gyakorlatilag jól megfizetett, modern rabszolga-ként kell dolgozni. Olyanoknak szabad kimenni, akik lelkiileg és fizikailag is bírják a terhelést.

• Jelenleg itthon vagy, de már készülsz vissza. Miért?

– Most lejárt a szerződés, s mivel elégedettek voltak velem, felajánlották, hogy tovább dolgozhatom. Előtte azonban hazajöttem Magyarországra két hónap szabadságra, nemsokára azonban repülőre vissza. Úgy terveztem, hogy amíg bírom, pár évig csinálom. Aki már a második időszakát kezdi, azzal jobban bánanak; befogadják a családba.

Takács Viktor

• Erdős Pál, az „intellektuális méhecske”

A világhíró matematikus

• MTI Press

A Duna TV Huszadik századi portrék sorozatában október 7-én portréfilm láthatunk Erdős Pálról. E tisztelgésnek szánt film időközben emlékezőssé vált.

A napokban elhunyt Erdős Pál a világ egyik, ha nem a legnagyobb matematikusa volt. Mintegy ezerháromszáz tanulmánya erjesztette a kortárs matematikai gondolkodást, amelyet személyes jelenlétével is állandóan „mezsgyén tartott”, inspirált.

Egész életét a matematika tudományának szentelte. Kööttségeket sem a magánéletben, sem akadémikus-ként nem viselt el. „Élettársa” volt választott tudománya, amelynek nagykövete-ként utazott állandóan a világban. Olykor hús dollárral a zsebében, csekkfüzet és hitelkártya nélkül. Mindenütt ott volt, ahol valami új született a matematikai elmélet területén, s mint valami „intellektuális méhecske”, szórta szét a világban e sajtóságos virágot. S ahogyan egyik helyről a másikra utazott, ugyanúgy képes volt

a matematika legkülönbözőbb területeit is bejárni. Egyszer megkérdezték tőle: mit kívánt egész életében megvalósítani? Válasza: új megoldásokat kell találni és azokat be kell bizonyítani. Munkatársai (Cambridgeben, New Yorkban, Pennsylvániában, Poznanban és másutt) és barátai bámulatos memóriájáról emlékeznek: ötven-száz emberrel volt képes egyidejűleg munkatársként dolgozni, a legkülönbözőbb témákban. Valaki azt mondta róla: az általa felvetett problémák csupán töredékek az agyában tárolt

nagy meta-elméletekhez képest. De a matematikai elméletek már ezeknek a kérdéseknek a felvetésétől is fejlődnek. „Különleges érzéke – mondják –, hogy mindenkinek testreszabott feladatot adjon.” A portréfilmben személyesen is megismerkedhettünk a mesterrel, a tudóssal, a szellemes társalgóval, társasági emberrel, a játékosslal, aki egész életében csak egyfajta valóságot fogadott el, mert gondolataiban soha nem jutott hely másnak, mint a matematikai valóságnak.

J. J.

Ész + áfa

Olvasom, hogy a rendszerváltás óta csökkent az éves szabadalmaztatások száma, minálunk. Akkor ez egy kritikus pont, mondhatnánk, mert valami oka csak van, valami csorbíthatatlan összefüggés kínálkozik. De mi?

Talán a rendszerváltás óta elment volna az a csöpp kis eszünk, vagyis kezd fogyadozni, és már nem tudunk feltalálni, elhatalmasodik rajtunk a nincs új a nap alatt című életérzés? És ebből még következnek, mármint az életérzésből, hogy anno már mindent feltaláltak. Ez egy remek tévút, amely visszavisz a brontosaurusok korába. Vagy netán az lenne az összefüggés, hogy a rendszerváltástól mindenki lenyugodott, nem gondolkodik annyit, megszűnt az a vibráló feszültség, amelyben az alkotó íze mozog, ergo a feltalálók nagy része meghízott, A4-es nagyságú tokát növesztett, mozgása leginkább egy rohanó bakteriházéra emlékeztet, ezért aztán inkább ül az eddigi tálmányai között és szopogatja a millicentennium ünnepére kibocsátott hazai borpárlatot, miközben egyre beljebb rúg, és az eddig éles elme már csak nosztalgázzni járja be a felfedezés örömsztrádját, amelynek szélén pitbullnak öltözött útkaparók harapdálják a vilánpóznákat?

Mindezek valószínűsége annyi, mint annak valószínűsége, hogy csirkefar-hátból sólyomröptető kesztyű fabrikálható. Na igen, tessék, lehet ezt is szabadalmaztatni.

És persze az is lehet, amiről nem tudok, hogy azóta feltalálták a szabadalmaztatás nélküli feltalálást, ami azért mégse lepne meg, mert olyan okosak vagyunk, plusz áfa.

P. Sz.

UNESCO-díjas

• Aachen (MTI)

Ligeti György magyar zeneszerző, Mercedes Sosa argentin énekesnő és a zeneelméleti kutatásokra létrehozott bázei Paul Sacher Alapítvány kapta az idén az UNESCO zenei díját. Az ENSZ oktatási és kulturális szervezete Aachenben rendezte meg a díjkiosztó ünnepséget.

A döntés indoklása szerint Ligeti a huszadik századi zeneművészet egyik legmarkánsabb személyisége, aki munkásságában az újító szellemet hagyománytisztelttel ötvözi, avantgárd zenéjében is visszanyúl a népi gyökerekig.

Az UNESCO zenei díját 1975. óta ítéli oda olyan zeneművészeknek és intézményeknek, akik, illetve amelyek jelentősen hozzájárultak a zenekultúra fejlődéséhez. A korábbi díjazottak között van Herbert von Karajan, Leonard Bernstein és Benny Goodman is.